

Nuorisopalsta (Suomen Shakki 1/05)

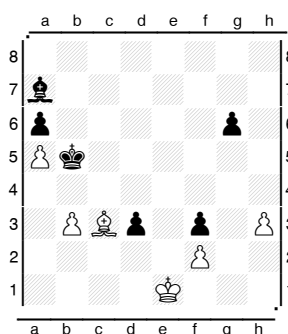
Tapani Sammalvuo

tapani.sammalvuo@shakkitori.com

Aina silloin tällöin jotkut suhteellisen vahvatkin pelaajat esittävät väitteitä, joiden mukaan he eivät koskaan ole tutkineet shakkiä tosissaan. Ehkä kuuluisin esimerkki tällaisesta myytistä on Capablanca. Hänen aikanaan shakkitietämyksen määrä oli vielä sen verran vähäistä, että hiukan vähemmälläkin työllä pystyi menestymään, mutta toki Capakin teki paljon töitä shakin eteen. Nykyään tilanne on muuttunut informaatiotulvan myötä monessakin mielessä. Shakkia on helpompi tutkia, mikä on osaltaan nostanut shakin tasoa ja toisaalta lisännyt erityisesti huipputasolla pelaajille asetettuja vaatimuksia. Työn määrä on lisääntynyt Capablancan ajoista huimasti ja siirtynyt yhä enemmän avausvalmisteluihin. Edistyneiden harjoitteluvälineiden, kuten tietokoneiden ja shakkitietokantojen tulo lähes kaikkien ulottuville on johtanut myös shakin nuorentumiseen, kuten viime vuosina jo varhaisnuorina suurmestareiksi nousseet lahjakkuudet osoittavat.

Vaikka hyvällä avaustuntemuksella voikin saada paljon helppoja pisteitä, tulee kuitenkin muistaa, että suurin osa peleistä ratkeaa vasta myöhemmin, erityisesti harrastelijatasolla. Varsinkin loppupelien tutkiminen jää helposti väliin nuorilta pelaajilta, koska helpon voiton mahdollisuus avausvalmisteluiden turvin on paljon mukavampi ajatus kuin loppupelien eteen tehty raskas työ ensin kotona ja sitten vielä laudan ääressä. Mutta loppupelejäkin tutkimalla voi saada ilmaisia pisteitä, kuten seuraava tuore omakohtainen esimerkkikin osoittaa. Divarin 3. kierroksella pelatussa pelissä olisin hyvinkin voinut turhautua ja menettää tarjolla olleen voiton, jos en olisi tuntenut aikaisempaa esimerkkiä. Toisaalta myös vastustajani olisi osannut välttää pelijatkon, jos olisi tuntenut sotilasloppupelissä esiintyneen idean.

Unto Räisä - Sammalvuo, Tapani



Mustalla näyttäisi olevan selvä etu, mutta valkea saisi tarkasti pelaamalla tasapelin jatkossa 57.Kd2! Lxf2 58.Kxd3 Lc5 59.Ld2. Tämän jatkon arvioiminen ei kuitenkaan ole ihan helppoa ja toisaalta on vaikea nähdä kuinka musta edistyy, jos valkea vain odottelee, sillä mustan lyödessä a5-sotilaan syntyvä sotilasloppupeli näyttää helpolta tasapeliltä.

57.Ld2? Ld4

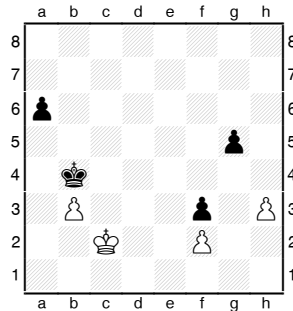
57...Lc5 58.Lc3 Lb4 59.Kd2! ei johda mihinkään, sillä tässä jatkossa sotilasloppupeli ei ole mustan voitto: 59...Lxc3+ 60.Kxc3 Kxa5 61.Kxd3 Kb4 62.Kc2 g5 (62...Ka3 63.h4=) 63.Kb2 a5 64.Kc2 Ka3 65.Kc3 Ka2 66.Kc2= ja mustalta

puuttuu siirtopakkoon tarvittava tempo.

58.Kf1 Le5 59.Ke1 Lf6 60.Kd1 Ld8 61.Lc3 Lxa5 62.Kd2

Valkea luulee edelleen saavansa tasapelin. 62.Ld4 oli sitkeämpi yritys, mutta mustalla on kuitenkin jo voittoasema, kuten kiinnostuneet lukijat voivat itselleen selvittää.

62...Lxc3+ 63.Kxc3 g5! 64.Kxd3 Kb4 65.Kc2



65...Ka3!

Tämä kierto sotilaan taakse sinänsä on aika hyvin tunnettu idea, mutta sen yhdistäminen kuninkaiden kilpajuoksuun toiselle sivustalle ei ole. Eräskin vahva KvM luuli minun voittaneen tämän sotilasloppupelin vain vastustajani virheen ansiosta. Tässä ratkaiseva tekijä on, että musta pääsee tunkeutumaan vastustajasotilaan taakse siirtopakon avulla ja että hänen a-sotilaansa on kauempana kuningassivustalta kuin valkean b-sotilas. Tavallaan kyse on myös erästä opposition erikoistapauksesta.

66.Kc3 a5

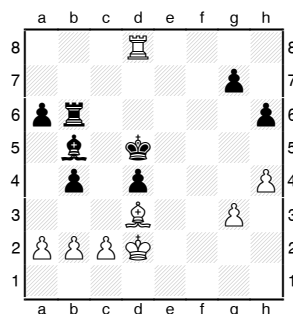
Siirtopakko. 57. siirron huomautuksessa mainitussa jatkossa mustalta puuttuu tämä tempo.

67.Kc4

67.Kc2 Ka2 68.Kc3 Kb1! 69.Kd3 Kb2 70.Kc4 Kc2 pakottaa myös sotilaiden vaihdon.

67...Kb2 68.b4 axb4 69.Kxb4 Kc2 70.Kc4 Kd2 71.Kd4 Ke2 72.Ke4 Kxf2 0-1

Voittoidean löytäminen oli minulle suhteellisen helppoa, koska pelin aikana yht'äkkiä mieleeni tuli seuraava peli, jonka olin nähnyt eräässä ruotsalaisessa shakkilehdessä yli 10 vuotta aikaisemmin.



Thomas Ernst – Ulf Andersson

Österskär 1994

Asema siirron 39 Td8+ jälkeen. Peli oli edennyt tasaisissa merkeissä tähän asti ja tuskinpa kumpikaan pelaajista uskoi sen päättyvän muuhun tulokseen kuin tasapeliin, vaikka Ernst vielä hiukan halusi yrittääkin.

39...Td6??

Yllättävä virhe Anderssonilta, joka on tunnetusti eräs maailman parhaista loppupelaajista. Tämä on kuitenkin vain jälleen yksi osoitus siitä kuinka vaikeita sotilasloppupelit voivat olla. 39...Kc5 jälkeen musta pitää aseman helposti.

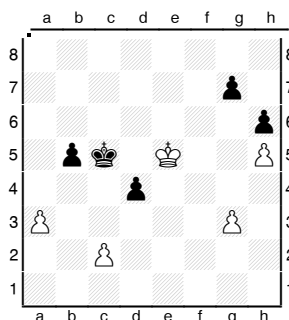
40.Txd6+ Kxd6 41.Lxb5 axb5 42.Kd3 Ke5

Valkea voittaa myös jatkossa 42...Kd5 43.h5 Ke5 44.c3! bxc3 45.bxc3 dxc3 46.Kxc3 Kd5 47.Kb4 Kc6 48.Ka5 Kc5 49.a3 (temposiirto!) 49...Kc4 50.Kb6+-.

43.h5 Kd5 44.a3 bxa3 45.bxa3 Kc5

45...Ke5 46.c3 dxc3 47.Kxc3 Kd5 48.Kb4 Kc6 49.Ka5! Kc5 50.Ka6 Kc6 51.g4 (jälleen temposiirto!) 52...Kc5 52.Kb7+-.

46.Ke4 Kc4 47.Ke5 Kc5



48.g4??

Nyt kilpajuoksuissa mustan kuningas on jo g4:ssä, kun se muuten olisi vielä g3:ssa muunnelman 48.Ke6! Kc4 (48...b4 49.axb4+ Kxb4 50.Kd5 Kc3 51.Kc5+-) 49.Kd6 Kc3 50.Kc5 Kb2 51.Kxd4 Kxa3 52.Kc5 Ka4 53.c3 Ka5 54.Kc6 Ka4 (54...Ka6 55.Kd6 Ka5 56.Kc5 Ka6 57.c4 bxc4 58.Kxc4 Kb6 59.Kd5 Kc7 60.Ke6+-) 55.Kb6 Kb3 56.Kxb5 Kxc3 57.Kc5 Kd3 58.Kd5 Ke3 59.Ke6 Kf3 60.Kf7 Kxg3 (60...Kg4 61.Kg6!+-) 61.Kxg7+- lopuksi. Luulen kuitenkin, että Ernst ei ollut keksinyt koko kiertoideaa mustan sotilaiden taakse. Muistan aikoinaan hämmästyneeni sitä, että asema oli valkean voitto ja kumpikaan pelaajista ei sitä huomannut. Varmaankin tämän takia esimerkki jäi niin hyvin mieleeni.

48...Kc4 49.Ke4

Nyt 49.Kd6 b4 50.axb4 Kxb4 51.Kd5 Kc3 52.Kc5 d3 53.cxd3 Kxd3 54.Kd5 Ke3 55.Ke5 Kf3 johtaa tasapeliin.

49...Kc5 50.Kf5

50.Ke5 Kc4 51.Kd6 Kc3 52.Kd5 Kb2! 53.Kxd4 Kxa3 54.Kc5 Ka4 55.c3 Kb3=.

50...b4 51.axb4+ Kxb4 52.g5 hxg5 53.Kxg5 Kc3 54.Kg6

1/2-1/2